

Не знам за Чедомира Јовановића, који је мој исписник, али ја сам 1989. са непуних 18 година био на једном од скупова, организованих против “антисрпске политике” тадашњег републичког руководства Словеније, носећи транспарент “Словенци, ми вас не мрзимо, ми вас жалимо”. Разуме се, из ове перспективе гледано, могао бих тај догађај да окарактеришем као класичан пример “политичке манипулације средњошколском омладином”, али сам уверен да када бих данас, којим чудом, показао неке политичке амбиције, нико ми ту епизоду не би узео за зло, управо због мојих тадашњих година и политичке незрелости. Вук Драшковић је, међутим, исте те 1989. имао 43 године, спремао се да постане водећи опозиционар Србије и, самим тим, претендент на преузимање власти, када је у тексту “Како водити и добити бој на Косову” понудио следеће решење: „Намера албанске пете колоне у Србији је природна, па српска држава нема ни права да задржава било кога коме је отаџбина с ону страну Проклетија. *Мајци Албанији* они могу присајединити себе и сву своју покретну имовину, али не могу јој никада присајединити ни педаљ, ни грумен земље чијем ће власнику увек бити име – СРБИЈА.“ (*Коекуде Србија*, стр. 126)

Нема владавине права у земљи у којој царује политичка корупција, а једна парламентарна политичка партија жели да грађани поверују да је за целу 2010. годину примила три појединачне донације веће од 6.000 динара, у укупном износу од 27.000 динара!

Након прве велике изборне победе опозиције, која је одбрањена на грађанским протестима 1996/97, група експерата из уставноправне области, предвођена проф. Лидијом Бастом, 1997. године је изашла са програмом *Уставне претпоставке за демократску Србију* (изд. Београдски центар за људска права). У њему је, између осталог, предвиђена и могућност организовања каскадне референдумске процедуре, на основу које би покрајина Косово и Метохија могла да стекне посебан, асиметричан статус унутар Србије, а општине са већинским, неалбанским становништвом, које се томе противе, могле би да се издвоје из састава покрајине. За оне са државничком визијом, предложено решење је било јасно – нова, унутардржавна територијална демаркација била је јемство за евентуално будуће међудржавно разграничење. Предлог је био понуђен тадашњим лидерима опозиције – пре свих Ђинђићу и Драшковићу – али је њихова процена била да би његово прихватање у том тренутку значило политичко самоубиство. Чедомир Јовановић је тих дана тек ступао на политичку сцену, али је

“Преокрет” – од чега, ка чему?

Пише: Миодраг Јовановић
среда, 09 новембар 2011 18:41

остало забележено да ни он није био имун на националну иконографију, о чему сведочи чињеница да је Студентски политички клуб, који је окупљао већину виђенијих лидера управо окончаног студентског протеста, основан баш на Ђурђевдан 1997. године.

У годинама које су уследиле, Јовановић и Драшковић су у различитим својствима учествовали у политичкој власти у Србији. Први је, у периоду од јануара 2001. до марта 2003, био шеф посланичке групе ДОС-а, који је добио изборе на “Програму за демократску Србију”, у којем стоји и то да ће *првога дана* новоформирана Скупштина обавезати „будућу Владу да одмах поднесе програм конкретних мера Савету безбедности УН-а којим би се омогућила доследна примена Резолуције 1244 о Косову, очувао територијални интегритет и суверенитет Србије, гарантовала права на миран и сигуран живот свим становницима Косова и подстакла његова интеграција у нове демократске институције земље.“ Други је од 2004. до 2007. године обављао функцију министра спољних послова и у том својству је 2006. изјавио да би „насилно проглашење међународно признате државе Косово ... српски народ ... доживео као – понижење и казну. На таквом осећању било би скоро немогуће ширити евроентузијазам у мојој земљи, а без европеизације Србије немогућа је и европеизација Косова и целог региона.“ (*Косово – говори и интервјуи*, стр. 110)

У једном су, ипак, у праву творци “Преокрета” – Србија је заиста протраћила бројне шансе када је реч о Косову и преко јој је потребна “нова политичка храброст”.

У новембру 2011, ова два политичара се заједнички залажу за “преокрет” српске политике, поручујући: „Ми смо најсиромашније европско друштво, са најмањом платом и пензијом, највећом стопом незапослености, најмањим инвестицијама, највећим растом дуга, најнефункционалнијим образовним системом и највећим одливом мозга у Европи. То није слика наших способности, него цена погрешне политике. Цена која ће расти све док ту политику не напустимо.“ Лек за све ове промашаје налазе, међутим, у само једном радикалном заокрету – оном који се тиче косовске политике: „Косово није под суверенитетом Србије од рата ‘99. и Кумановске капитулације, након које се Србија с Косова повукла. Због тога стратегија “И ЕУ и Косово” значи ни ЕУ ни Косово ... Србија мора да промени политику ако жели у Европу. Уместо старих косовских парола, треба нам нова политичка храброст.“ Та политичка храброст се – иако то у овом програму није експлицитно речено – огледа у признању косовске независности, јер се само тако може наставити европски пут Србије.

“Преокрет” – од чега, ка чему?

Пише: Миодраг Јовановић
среда, 09 новембар 2011 18:41

Ваља одмах разјаснити – ово је легитиман политички став. Први проблем је, међутим, проблем кредибилитета оних који га заступају. Наиме, иза тог програма не стоје превасходно гневни и политички неекспонирани грађани, који су се окупили око заједничке идеје (такви су у овој иницијативи, ипак, политички декор), већ они који годинама најнепосредније учествују у креирању политичких одлука у Србији, укључујући и оне које се тичу Косова! Зато је најблаже речено нејасно кога имају на уму, када поручују да је за напред описано стање „најодговорнија политика власти, која је својим калкулисањем и оклевањем врло озбиљно угрозила европску оријентацију друштва и виталне интересе који од ње зависе.“ Други проблем се огледа у природи лека који се препоручује за наше европске бољке. Члан 49 Уговора о ЕУ предвиђа да било која европска држава која је посвећена вредностима из члана 2, а то су „поштовање људског достојанства, слободе, демократије, једнакости, владавине права и поштовање људских права, укључујући и права мањина“, може постати чланица ЕУ. Право је питање за творце “Преокрета” шта су, у том погледу, њихови досадашњи доприноси српском путу у ЕУ. Јер, тешко је, рецимо, очекивати да се демократски консолидује целокупно друштво, ако истовремено нема и унутарстраначке демократизације, а ње нема тамо где се исти човек налази на месту председника једне од парламентарних политичких странака пуних двадесет година, без обзира на сва њена изборна посртања. Исто тако, нема владавине права у земљи у којој царује политичка корупција, а једна парламентарна политичка партија жели да грађани поверују да је за целу 2010. годину примила три појединачне донације веће од 6.000 динара, у укупном износу од 27.000 динара! (види сајт Агенције за борбу против корупције, Прилози ЛДП-у у 2010)

Чак ни саветодавно мишљење Међународног суда правде из 2010, које на први поглед иде на руку косовским Албанцима, није много променило у том погледу.

Признање једнострано проглашене независности дела сопствене територије није, дакле, „вредност“ којој мора да тежи потенцијална чланица ЕУ. Јасно је, међутим, још од посете канцеларке Меркел, да ће утицајније чланице ЕУ настојати да *de facto* признањем „косовске истине и стварности“ (“Преокрет”) истовремено услове кандидатуру Србије и затворе причу о косовском случају. Ниједна озбиљна државна политика – а овај текст не треба нужно тумачити као индиректну похвалу актуелне косовске политике српске владе – не може, међутим, разматрати такву врсту притиска кроз призму фаталистичких или-или одлука и запаљиве митингашке фразеологије, која се разликује једино по томе што су негдашњи “свети косовски завети” замењени “светлом европском будућношћу”. Дубоко сам уверен да нам “косовски услов” не би данас висио као омча око врата на европском путу да је актуелна политичка елита (и у власти, и у опозицији) учврстила политички систем, уместо што га је феудализовала; да је институционализовала независност судства, уместо што ју је разградила; да је правно уредила односе у економији, уместо што је дозволила њихову тајкунизацију. Што ствари не стоје тако, велики део одговорности носе и творци “Преокрета”. Уместо да за то испоставе цех,

“Преокрет” – од чега, ка чему?

Пише: Миодраг Јовановић
среда, 09 новембар 2011 18:41

они грађане Србије уверавају у магијску моћ датума – пошто смо пропустили 6. октобар, нови D-Day је 9. децембар, кроз који се, по њиховим речима, „преламају“ наши „успеси и неуспеси, срећа и разочарање, радости и страхови наше генерације.“

У једном су, ипак, у праву творци “Преокрета” – Србија је заиста протраћила бројне шансе када је реч о Косову и преко јој је потребна “нова политичка храброст”. Она се, међутим, не огледа у једноставном одрицању од легитимних државних интереса, већ у проналажењу дипломатске мудрости да се у минималном маневарском простору остваре бар неки политички циљеви. Тај минималан маневарски простор огледа се у чињеници да је, чини се неповратно, пропала идеја великих сила о затварању косовског случаја *fa*

it

a

c

compli
политиком, која је гласила – ви само прогласите независност, а ми ћемо покренути талас признања који ће вас убрзо увести у УН, па ће онда правни аспекти целог случаја постати ирелевантни. Чак ни саветодавно мишљење Међународног суда правде из 2010, које на први поглед иде на руку косовским Албанцима, није много променило у том погледу. Отуда, помало парадоксално, Србија и даље држи кључ у својим рукама, јер би тачка на и била стављена тек њеним признањем косовске независности. У таквој пат позицији, која не иде у прилог ниједној страни, а за чије одржавање највеће заслуге припадају Србима на северу Косова, “нова политичка храброст” би налагала дипломатску акцију Србије у правцу директних политичких понуда онима који би евентуално прихватање и могли да бране пред својим бирачким телом – а то је актуелно косовско руководство. Тај потез би многи одмах окарактерисали као политичку лудост, али нема сумње да би он пре свега био акт државничке храбрости. Косовским Албанцима би у изглед било стављено српско признање независности, окончање статусног вакуума и неизвесности и столица у УН, а Србија би у датим условима заштитила максимум својих државних интереса. Истовремено, такав исход би показао да је на Балкану ипак могуће мењати границе и споразумом, а не само силом, те да је наивно било поверовати да се политичким декретима – па макар и оним великих сила – може прогласити да је процес територијалне прекомпозиције овог дела Европе окончан једном за свагда.

(Аутор је професор Правног факултета Универзитета у Београду)